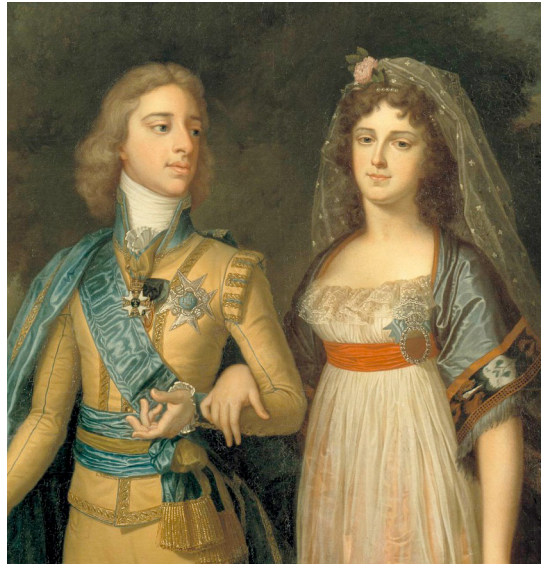

Kaisa Kyläkoski

Kuningasparin kesämatka Suomeen 1802

Kuningasparin kesämatka Suomeen 1802

Kaisa Kyläkoski

**Kuningasparin kesämatka Suomeen
1802**

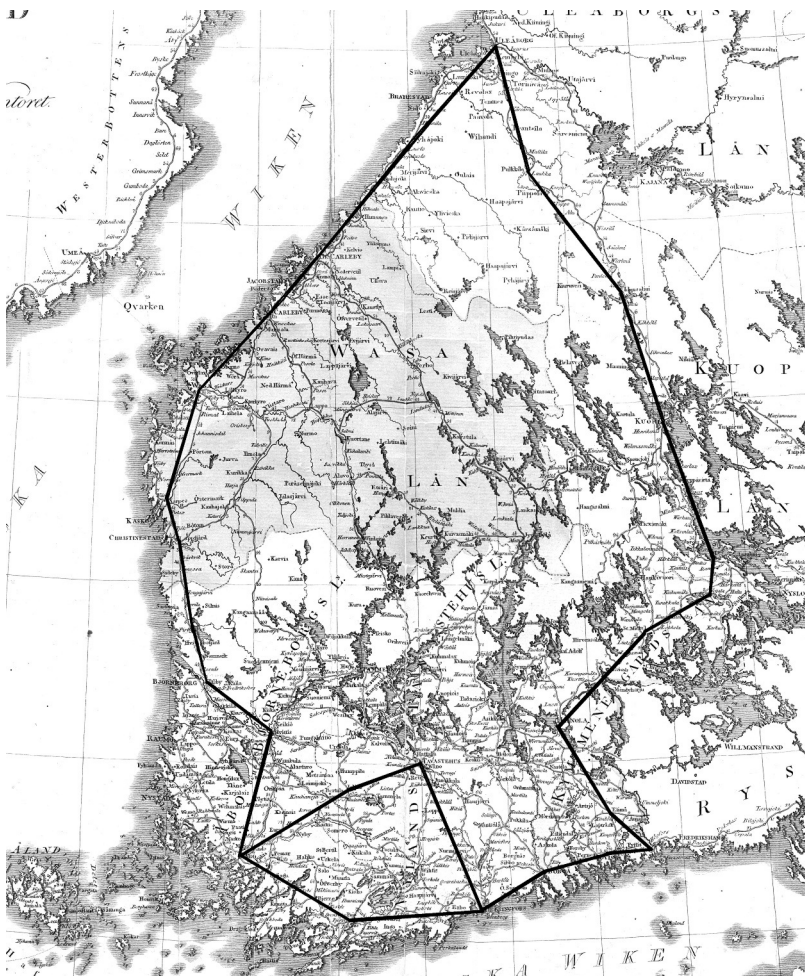
©copyright Kaisa Kyläkoski 2016

Helsinki 2016

Valmistaja Books on Demand GmbH, Norderstedt, Saksa

Kustantaja: Books on Demand GmbH, Helsinki, Suomi.

ISBN 978-952-339-537-4

Kuninkaan ja kuningattaren matkan reitti Suomessa kesällä 1802

H. G. Porthan

Alkuvuodesta 1802

Henrik Gabriel Porthanilla¹, joka oli professori, Suomen talousseuran jäsen, koskenperkaustoimikunnan jäsen ynnä muuta ja ynnä muuta, oli paljon ajateltavaa alkuvuodesta 1802. Helmikuun lopulla kirjoittaessaan Turusta tuttavalleen Ruotsiin hän mainitsi viljapulan kahden katovuoden jäljiltä sekä Turun akatemian uuden päärakennushankkeen aloituksen.

Pari viikkoa myöhemmin Turkuun tuli tiedoksi, että kuningas Kustaa IV Aadolf olisi melko varmasti tulossa Suomeen.

Kaikki eivät olleet aikeesta suinkaan innostuneita.

Parolannummella järjestettävä armeijan leiri tulisi maksamaan paljon. Katovuosien jäljiltä olisi vaikea järjestää isolle joukolle ihmisiä ja hevosia ruokaa kesäkuussa, kun niityillä ei ollut kerättäväksi heinää. (Hämäläiset tilanomistajat reagoivat markkinatilanteeseen oitis ja nostivat heinän hintaa.)

Joillekin tieto vierailusta herätti jopa sodan pelon. Ruotsin ja Venäjän tulehtuneet välit olivat tuskin salaisuus ja uutta sotaa oli pelätty lähes taukoamatta Suomen sodan päätyttyä.

(Myöhemmin tätä Suomen sotaa vuosina 1788-90 on kutsuttu Kustaa III:n sodaksi.)

Samaan aikaan toisaalla... Hämeenlinnalaiset saivat maaliskuun lopussa maaherralta kirjeitse ohjeistusta valmisteluihin, joita ”alamaista velvollisuutta ja kaupungin kunniaa” vastaava vastaanotto vaatisi. Torin irtonaiset kivet, kuopat ja epätasaisuudet olisi korjattava, rakennusjätteet siivottava pois näkyviltä, vitsasaidat talojen ympärillä korvattava lautaisilla ja huolehdittava kaupungin läheisyydessä olevien teiden kunnosta. Oli mahdollisuus, verrattuna muihin Suomen kaupunkeihin, todistaa ”asianomaisten

---

¹ Porthan 1898 s. 268; Porthan & Schultén 1948 s. 120, 122, 125-126, 129, 132, 134, 137, 139-140; Choraëus 1903 s. 95, 99; Hedvig Elisabet Charlottas 1936 s. 181-182; Bonsdorff 1901 s. 100-101; Journal de Francfort 7.6.1802, 18.6.1802; Supplement aux Nouvelles politiques, publiées à Leyde 22.9.1801

järjestyksen ja kunnan harrastusta sekä ennen muuta meidän alamaista kunnioitustamme ja rakkauttamme hallitsijaamme kohtaan”.²

Rahapulaa maassa pahensi valtiopäivillä 1800 määrätyn omaisuusveron keruu, joka oli alkuvuodesta käynnissä. Monissa pitäjissä veroja jäi rästiin, mutta rahaa kertyi kuljetettavaksi aseistetulla saattueella Tornion kautta Tukholmaan. Porthan piti tuhlausena, että kunkin alueen rahat lähetettiin erikseen, mutta kyse saattoi olla riskinhallinnasta.

Huhtikuun alussa saatiin Tukholmasta tieto, että kuningas matkustaisi ensin Skooneen ja sitten vasta Suomeen. Vaikka saapumisajasta ei ollut täyttä varmuutta valmistelut jatkuivat. Porthan oli saanut tietää, että matkalla Hämeenlinnasta Porvooseen tarvittaisiin 2000 hevosta. Keskellä talonpoikien tärkeintä työaikaa.

Porthan raportoi tuttavalleen, että kuninkaan mukana tuleville hevosille oli varattu tilaa Turussa ja tielle Parolaan. Parolassa rakennettiin uusia rakennuksia ja Hämeenlinnassa valmistauduttiin isoon joukkoon vieraita, sillä toivottiin, että Venäjän keisari tulisi tapaamaan Ruotsin kuningasta.

Rahan puutteessa kuninkaan 6. huhtikuuta antama määräys *Kongl. Maj:ts Nådiga Kungörelse Om Caffés införsel och bruk*, joka vapautti kahvin käyttökiellosta, mutta asetti sille kovat tullimaksut, ei ehkä kohdannut innokkainta mahdollista vastaanottoa. Porthan ja turkulaiset saivat tiedon kahvin vapautuksesta maaherralta, joka samalla välitti kuvauksen uudesta univormusta, jota kuningas halusi virkamiesten käyttävän. Pitäisikö se ottaa käyttöön ennen kuninkaan vierailua?

Turun akatemian konsistoriin kuuluva Porthan oli saanut tietää, että kuninkaalla ei olisi akatemialle ohjelmassaan aikaa yhtä iltapäivää enempää. Ja samaisena iltapäivänä pitäisi järjestää sekä lääketieteen että filosofian tiedekuntien promotiot. Tässä oli mietittävää, kun promotioihin kuului useita pakollisiksi määrättyjä osuuksia.

---

² Lindeqvist 1926 s. 734

Vielä toukokuun puolivälissä kuninkaan ja kuningattaren tulosta saatiin Tukholmasta ristiriitaisia tietoja. Kaikki tiesivät, että kuningatar oli raskaana, joten hänen osallistumisensa tuntui epävarmalta. Mutta Porthan ja muut akatemiassa valmistautuivat promootioihin, sotajoukot harjoittelivat, virkamiehet järjestelivät kuljetuksia sekä muuta ja rahvas, Porthanin mukaan, raapi korvallisiaan eli ei osoittanut suurempaa toimeliaisuutta.

Kirjeessään 17. toukokuuta Porthan mainitsi, että varamaaherra Olof Wibelius oli lähtenyt Turusta edellisenä päivänä tarkistamaan maanteitä ja muuta kuninkaan matkan vaatimaa. Ensimmäinen yöpyminen Turun jälkeen olisi Jokioisten kartanossa, jonka virkavapaalla ollut maaherra Ernst Gustaf von Willebrand omisti.

Samassa kirjeessä Porthan kertoi, että Porvoon pitäjässä puute on niin suuri, että on alettu syödä pettua. Moista ei ollut tapahtunut miesmuistiin.

Kolme päivää myöhemmin Turkuun saatiin kuninkaallinen reittisuunnitelma. Se sivusi Kokemäenjokea, jonka raivaustöistä Porthan oli vastuussa, joten hänen olisi lähdettävä paikan päälle.

Samaan aikaan toisaalla... Leppävirran pitäjänkokouksessa 30. toukokuuta päätettiin, että pitäjän läpi kulkeva Savon valtatie olisi laitettava kuntoon kuninkaan tuloa silmällä pitäen.³

Toukokuun puolivälissä Tukholmasta Parolan leirin järjestelyjä tekemään lähtenyttä Ehrenströmiä Porthan ei mainitse, mutta varmasti hänetkin Turussa huomattiin kun ulkomaillakin liikkumisensa uutisena painettiin. Toinen Turkua sivuava ulkomaille levinnyt ajan uutinen oli se, että maaherra oli kertonut metsästä löytyneen diplomaattiset paperit, jotka tanskalaisen kreivi Löwendahlin poika oli vuotta aiemmin hukannut matkalla isänsä luo Pietariin.

Kevät vuonna 1802 oli kylmä ja vaikea. Niittyjen heinä ja ruoho ei lähtenyt kasvuun. Eteläisessä Suomessa, erityisesti Uudellamaalla, rukiin oraat kärsivät hallavahinkoja. Vielä

---

³ Hovi 1988 s. 578

kesäkuun alussa oli kylmyys niin kova, että öisin vesi jäättyi. Vasta 10. kesäkuuta Porthanista tuntui kuin vihdoinkin kesän lämpö olisi saapunut.

Samaan aikaan odotettiin päivittäin kuninkaallisen seurueen saapumista. Käytössä oli optinen lennätin, mutta sen linja loppui Ahvenanmaan länsireunalle eli tieto Tukholmasta Turkuun liikkui käytännössä yhtä nopeasti kuin ihmisetkin. Ennakkovaroitusta saapumisesta turkulaiset saivat todennäköisesti kuninkaallisten edellä tulleista kuljetuksista.

Ihmisten ja heidän henkilökohtaisten matkatavaroidensa lisäksi Tukholmasta Turkuun kuljetettiin kymmenittäin vaunuja. Kuningas elätteli toivoa Venäjän keisarin tapaamisesta, joten mukana oli komeita vaunuja ja hovitallin parhaimpia ratsuhevosia. Keisaria varten pakattiin myös vain tärkeimmissä tilaisuuksissa käytetty posliiniastiasto ja pöytähopeat.

Kesäkuun 11. päivä 1802 nousivat Turussa aluksistaan kuningas Kustaa IV Aadolf ja kuningatar Fredrika Dorotea alamaistensa hurratessa Aurajoen rannoilla. Tästä alkoi kahden kuukauden matka, jonka aikana kuningaspari kiersi lähes kaikki Suomen kaupungit ja näki myös pitkät pätkät niiden väliin jäävää maaseutua.

Tämä kirja kertoo matkasta ja kesästä 1802 Suomessa, jossa syötiin pettua ja vasta harjoiteltiin perunan viljelyä.

BoD™
BOOKS on DEMAND

www.bod.fi